

Hrušov obstál v silnej európskej konkurencii

Čitateľov pravidelne informujeme o aktivitách zapojených do rámca Programu obnovy dediny, ktorý je dlhodobo obľúbeným a úspešným nástrojom zvyšovania kvality života v vidieku v štátoch vyspelej Európy. Tento program je od svojho prvpočiatku pod gesciou ministerstva životného prostredia výkonne v Slovenskej agentúre životného prostredia. Pod jeho hlavičkou sú organizované okrem iného aj prestížne medzinárodné aktivity, medzi ktoré sa zaradili aj súťaže. Súťaž so všetkým, čo k nej patrí – náročné pravidlá, prísna porota, silná konkurencia. Súťaž Dedina roka.

V októbri m. r. sa v biosférickom parku Großes Walsertal, Vorarlberg v Rakúsku, za účasti temer 800 hostí uskutočnilo slávnostné vyhlásenie výsledkov 8. ročníka súťaže o Európsku cenu obnovy dediny pre rok 2004, ktorú každé dva roky vyhlasuje a organizuje Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny so sídlom vo Viedni (ďalej ARGE). Súťaž sa zúčastnilo 32 obcí z 11 európskych krajín a Slovenskú republiku reprezentovala obec Hrušov (okres Veľký Krtíš) ako víťaz národnej súťaže Dedina roka 2003. Národnú súťaž organizuje Slovenská agentúra životného prostredia v spolupráci so Spolkom pre obnovu dediny. Aj keď táto súťaž nemá na Slovensku ešte dlhú tradíciu (boli iba dva ročníky), napriek tomu Slovensko vyslalo pozitívnu správu pre Európu – naša malá dedinka veľmi dobre obstála v silnej konkurencii.

V súťaži o Európske ceny obnovy dediny ide v prvom rade o prezentáciu najlepších projektov, nasledovaniachodných aktivít a iniciatív v oblasti rozvoja vidieka a obnovy dediny, s cieľom trvalo udržateľného posilnenia budúcnosti vidieckeho priestoru. Ústredné motívy v roku 2004 *Cestou k jedinečnosti* malo povzbudiť tie vidiecke obce a regióny v Európe, ktoré aj v časoch globalizácie a medzinárodnej unifikácie dokážu prezentovať svoju nezameniteľnosť a jedinečnosť nielen smerom navonok, ale aj vnútornou kvalitou ako bezpodmienečnú hodnotu svojho rozvojového procesu.

V silnej konkurencii zvíťazila obec Ummendorf z nemeckej spolkovej krajiny Sasko – Anhaltsko. Hrušov bol v súťaži ocenený Európskou cenou obnovy

Delegácia zo Slovenska (zlava starosta obce Hrušov Ing. Pavel Bendík s diplomom v ruke, predsedníčka občianskeho združenia OSOH Hrušov Mária Augustínová a riaditeľka SAŽP – CTK Ing. Arch. Anna Kršáková) pózuje s predsedom ARGE Dr. Erwinom Pröllom (v strede)

dediny za zvláštne výsledky v jednotlivých alebo viacerých oblastiach s nasledovným znením: „Hrušov získava ocenenie za to, že v najťažších geografických a hospodárskych podmienkach je na najlepšej ceste uchrániť si svoju identitu, vybudovať infraštruktúru, zlepšiť kvalitu života a vybudovať prijateľný turizmus pri uplatňovaní tradičných remesiel a kultúrnych aktivít. Pozoruhodná je aj integrácia Rómov v škole a spoločnosti, ako aj príkladná spolupráca so susednými obcami a združeniami.“

Popri slávnostnom vyhlásení výsledkov európskej súťaže sa uskutočnil celý rad sprievodných aktivít: 14. rokovanie poradného zboru ARGE, diskusné fóra o problémoch trvalo udržateľného rozvoja vidieka, či o účasti obyvateľov na rozvoji, medzinárodná porota

nachádza obecný úrad, škola, knižnica, múzeum, reštaurácia a spoločenské haly slúžia aj ako telocvičňa).

Organizátor súťaže – Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny so sídlom vo Viedni (ARGE) bolo založené v roku 1988 a pozostáva zo zástupcov vlád, vedcov, expertov, komunálnych politikov a zástupcov mimovládnych organizácií. V súčasnosti sú v ňom zastúpené nasledovné členské krajiny a regióny EÚ: Bavorsko, nemecky hovoriaca časť Belgicka, Burgenland, Hessensko, Korutánsko, Luxembursko, Dolné Rakúsko, vojvodstvo Opole, Porýnie – Westfálsko, Sasko, Salzburg, Slovenská republika, Slovinsko, Južné Tirolsko, Štajersko, Durínsko, Tirolsko, Česká republika, Maďarsko a Vorarlberg. Slovensko je členom ARGE od roku

Walserstolz – špeciálny druh syra ako produkt biosférického parku

Boubelky z Vilémova, ČR, na miniveltrhu súťažiacich krajín

1997 a odvtedy do európskej súťaže vyslalo dvoch zástupcov – víťazov súťaže Dedina roka – obce Soblahov (okres Trenčín) a Hrušov (okres Veľký Krtíš). Politickým zástupcom SR v ARGE je minister životného prostredia László Miklós, administratívnym zástupcom Ing. Ivona Cimermanová zo SAŽP. V medzinárodnej porote, ktorá hodnotí obce prihlásené do európskej súťaže, pracuje už štvrtý rok Ing. arch. Iveta Kavčáková zo SAŽP.

Cieľom ARGE je predovšetkým posilniť medzinárodnú výmenu skúseností medzi členským krajinami a regiónmi EÚ, vytvárať pozitívny verejný záujem o problémy ľudí žijúcich na vidieku a čo najlepšie podporovať rozvoj životaschopných a atraktívnych dedín. ARGE uskutočňuje celý rad aktivít v rôznych európskych regiónoch, ktoré sa sústreďujú predovšetkým na ekologické, ekonomické, sociologické a kultúrne otáz-

ky života na vidieku. Popri medzinárodných kongresoch, rokovaníach a diskusných fórach, početných publikáciách a pravidelných exkurziách organizuje v dvojročných intervaloch vyššie spomínanú súťaž o Európsku cenu obnovy dediny (pozri www.landentwicklung.org).

Rakúska spolková krajina Vorarlberg je modelovým regiónom moderného, trvalo udržateľného hospodárenia v alpskom priestore v zmysle motto: *Človek, príroda a hospodárenie v súzvu* (pozri www.grosseswalsertal.at).

Aj v tomto roku vyhlásujeme tretí ročník našej národnej súťaže Dedina roka pod záštitou ministra životného prostredia a prezidenta republiky (pozri prílohu s. 5 - 6). Postupne získavame cenné skúsenosti – v organizácii národnej súťaže, ako aj požiadavkách na obsah a formu prezentácie navonok. Máme totiž úžasný kapitál vo vidieckych komunitách, nádhernej krajine a bohatej histórii.

Máme čo ukázať svetu, len tá naša prislovečná skromnosť nám často bráni smeššie sa presadzovať. Aj táto súťaž môže prispieť k snahe o zachovanie vlastnej identity krajiny a rozmanitosti kultúry, a v konečnom efekte zvýšenému záujmu spoločnos-

Krajina Großes Walsertal

ti o udržanie a skvalitnenie života na dedine. A v poslednom rade prispieť k dobrej reprezentácii Slovenska na medzinárodnom fóre.

Ing. arch. Anna Kršáková,
Ing. Ivona Cimermanová
SAŽP – CTK Banská Bystrica

Dve pozoruhodné poštové známky

V lete roku 2004 vydala Slovenská pošta, š. p., dve pozoruhodné poštové známky s tematikou ochrany prírody a pamiatok. Prvá s motívom Dobročského pralesa a postavou Jozefa Dekreta Matejovie bola vydaná 17. 6. 2004. Autorom motívu na FDC je akad. mal. Vladimír Machaj a výtvarného návrhu tejto známky s nominálnou hodnotou 12 Sk je akad. mal. Júlia Piačková. Po prvýkrát v histórii vôbec bol taký klenot slovenskej prírody akým je Dobročský prales znázornený na poštovej známke a na FDC. Táto významná národná prírodná rezervácia, ktorá patrí medzi najstaršie na Slovensku a bola ocenená aj Európskym diplomom, si to nesporne zaslúži. Na pečiatke prvého dňa vydania je znázornená drobná sovička - kvičok vrabčí, ktorý patrí medzi zaujímavých obyvateľov tohto pralesa, s ihličnatou vetvičkou a listom, symbolizujúcimi zmiešaný les. Včlenenie štylizovanej postavy vynikajúceho priekopníka lesného hospodárstva z prelomu 18. a 19. storočia Jozefa Dekreta Matejovie do motívu známky súvisí s 230. výročím jeho narodenia pripadajúceho práve na rok 2004. Slávnostná inaugurácia známky sa uskutočnila 24. 7. 2004 v Lesníckom skanzene vo Vydrovskej doline pri Čiernom Balogu pri príležitosti Dňa stromu 2004, kde si ju bolo možné zakúpiť na príležitostnej lesnej pošte, umiestnenej vo vagóniku ČHŽ.

Druhá, nie menej zaujímavá známka v nominálnej hodnote 24 Sk, znázorňuje Špaňodolinský banský vodo vod, ktorý patrí medzi najvýznamnejšie hydrotechnické diela v histórii baníctva na Slovensku. Je to obdivuhodná

stavba vybudovaná po etapách v náročnom horskom teréne, pričom len dĺžka hlavného prívodu mala 27 km, celý vodovodný systém obnášal úctyhodných 42 km a fungoval neuveriteľných 400 rokov, od 16. storočia do začiatku 20. storočia. Na známke je zimný pohľad na masív Prašivej, odkiaľ vodovod systémom zemných jakov a drevených žlabov privádzal vodu na pohon ťažných strojov, stúp a iných zariadení do strieborných a medených baní v Španej Doline. V pravej dolnej časti

známky je umiestnená dobová rytina častí profilu šachty Maximilián v Španej Doline i s príivodom vody. Na FDC sa nachádza reprodukcia rytiny zo 16. storočia znázorňujúca triedenie a premývanie rudy v Španej Doline a na pečiatke prvého dňa vydania je segment vodného kola starého banského ťažného stroja. K peknému vzhľadu obálky prispieva aj kresba dominanty Španej Doliny – rímskokatolíckeho kostola Premenenia Pána s unikátnym krytým dreveným schodišťom. Autorom výtvarného návrhu známky, ako aj motívu na FDC a pečiatky prvého dňa je akad. mal. Peter Augustovič. Inaugurácia

známky sa uskutočnila v Španej Doline práve v deň jej vydania. Táto známka vhodne zapadá do snáh o záchratu Špaňodolinského historického banského vodovodu, ktoré už dlhšiu dobu vyvíja OZ Nový Kumšt.

Obidve pozoruhodné známky nielenže potešia filatelistov, ale sú vitaným prínosom aj pre propagáciu prírodných krás a kultúrnych hodnôt Slovenska, tak doma, ako aj v zahraničí. Bolo by dobré, keby v dohľadnej dobe pribudli aj ďalšie podobne vydané poštové známky.

Július Burkovský